Fakta, argument & debatt

Om alkohol, narkotika, nikotin och sociala frågor

Sammanfattningar till artiklar med länkar för dig som vill läsa mer

Nummer 10 - Publicerad 15 september 2026

Alkohol

Äldre i parförhållanden dricker mer alkohol än ensamstående

Kraftig ökning av alkoholorsakade dödsfall i cancer i USA

Koppling mellan våld och hot på jobbet och skadligt alkoholbruk

20 år av ansvarsfull alkoholreklam

Cancer orsakad av alkohol ökar

Finland rör sig allt längre bort från den nordiska alkoholmodellen

ICC lanserar uppdaterade riktlinjer för ansvarsfull alkoholmarknadsföring – influencers, digitala kanaler och barn och unga i fokus

Trendbrottet: Unga dricker mer alkohol igen

Narkotika

Överdoser i Estland ökar

Säljare gav fel råd för cannabis

Utredning ska stärka arbetet mot narkotikarelaterade skador

Växande acceptans för skademinimering,
starkt stöd för nolltolerans och strängare straff för narkotikabrott:
Hur kan vi förstå Sveriges samtida narkotikapolitik?

Spel om pengar

Trots omsorgsplikten:
Spelbolagen lägger ansvaret för spelrelaterade skador på individen

Alkohol

Äldre i parförhållanden dricker mer alkohol än ensamstående

Risken för skadligt alkoholdrickande är inte störst hos ensamma äldre som förlorat en partner – utan bland äldre i parrelationer med rikt socialt liv. Det visar en ny studie från Umeå universitet, Högskolan på Åland och Åbo Akademi. Särskilt bland kvinnor är riskfyllt drickande och berusningsdrickande vanligare om de lever med en partner. Resultaten utmanar den traditionella synen på riskgrupper.

Läs mer: Umeå universitet

Studien är publicerad som: Boman, E., Jemberie, W. B., Åkerman, S., Snellman, F., & Nyqvist, F. (2026). Marital status and alcohol use among older adults: the mediating roles of depressive symptoms and loneliness. Aging & Mental Health, 1–12. (Taylor & Francis)

Kraftig ökning av alkoholorsakade dödsfall i cancer i USA

En ny studie beräknar att det årliga antalet cancerdödsfall i USA orsakade av alkohol har mer än fördubblats på drygt 30 år från 1990 till 2023. Ökningen se främst för åldrarna över 55 år och mer hos män. I studien beaktas hur alkohol ökar risken för 10 olika typer av cancer.

Studien är publicerad som: Jani C, Edwards K, Sharma R et al. Alcohol-attributable cancer mortality in the United States, 1990–2023: a secondary analysis of Global Burden of Disease data. The Lancet Regional Health. (engelska)

Koppling mellan våld och hot på jobbet och skadligt alkoholbruk

I en svensk studie undersökte forskarna om våld och hot på arbetsplatsen hänger samman med skadligt alkoholbruk och senare utbrändhet hos vårdpersonal. I studiens undersökningspanel ingick nära 2500 personer, varav cirka 40 % läkare och 60 % sjuksköterskor. Ungefär 32 % hade utsatts för våld eller hot om våld i arbetet under det föregående året. Högre exponering för våld var statistiskt förknippad med mer skadligt alkoholbruk. Våldsutsättning och skadligt alkoholbruk ökade risken för senare utbrändhet.

Studien är publicerad som: Peláez Zuberbuhler J, Thern E, Landstad BJ, Sjöström M, Brulin E. When violence meets leadership: Leadership climate as a buffer in the link between violence, harmful alcohol use, and burnout among healthcare workers in Sweden. Int J Nurs Stud Adv. 2026 Jun 15;11:100600. ScienseDirect (engelska)

20 år av ansvarsfull alkoholreklam

I år fyller Alkoholgranskningsmannen (AGM) 20 år. Sedan starten 2006 har branschens egen självreglering spelat en central roll i att säkerställa ansvarsfull alkoholreklam i Sverige. Detta i en tid där både medielandskapet och marknadsföringen förändrats i grunden.

Läs mer: Pressmeddelande Sprit & vinleverantörsföreningen

Cancer orsakad av alkohol ökar

Från en studie i usa visar att cancer orsakad av alkohol har ökat de senaste trettio åren. Lever-, bröst- och tarmcancer kan orsakas av alkohol och ökar.

Läs mer: The Lancet (engelska)

Finland rör sig allt längre bort från den nordiska alkoholmodellen

I somras tog Finland ytterligare ett steg bort från den traditionella nordiska modellen för alkoholkontroll. Genom en rad reformer har alkohol gradvis blivit lättare att köpa, vilket sätter Finland på en annan väg än sina nordiska grannar. Nu kan Alko-butiker öppna på söndagar och hemleverans av alkohol är på väg. Dessa förändringar fortsätter trenden som har utvecklats i nästan ett decennium.

Läs mer: PopNad (engelska)

ICC lanserar uppdaterade riktlinjer för ansvarsfull alkoholmarknadsföring – influencers, digitala kanaler och barn och unga i fokus

När marknadsföring sker via globala plattformar och influencers, samtidigt som varumärken rör sig mellan alkoholhaltiga och alkoholfria produkter, blir gemensamma principer allt viktigare. Internationella Handelskammarens (ICC) nya riktlinjer ger företag en gemensam grund för ansvarsfull marknadskommunikation på olika marknader. Bland annat uppdateras vägledningen för influencer marketing, digital målgruppsstyrning och alkoholfria varumärkesutvidgningar.

Läs mer: ICC Sweden (pressmeddelande)

Trendbrottet: Unga dricker mer alkohol igen

Både senaste Stockholmsenkäten och den nationella undersökningen visar att alkoholkonsumtionen bland unga har slutat att minska och snarare ökar igen. Det finns tecken på att trenden med sjunkande alkoholkonsumtion bland unga är bruten.

– Den kraftiga minskningen som inleddes för 20 år sedan har planat ut under de senaste 10 åren. I vår undersökning ser vi tendenser att de konsumerar en större mängd alkohol men ännu ingen ökning i andelen unga som druckit alkohol det senaste året. Det ska bli väldigt spännande att se vad vår nationella undersökning visar för 2026, säger Siri Thor, forskare och utredare på CAN.

Läs mer: Accent Magasin

Narkotika

Överdoser i Estland ökar

Under första halvan av 2026 har dödsfallen i Estland kraftig ökat. Vanligaste substansen är ”nya” cyklorfin.

Läs mer: Tervise Arengu Instituut (engelska)

Säljare gav fel råd för cannabis

En studie i USA med ”hemliga kunder” visar att butiker som säljer cannabis ofta ger felaktiga råd, om tex användning vid graviditet och fordonskörning

Läs mer: ScienseDirect

Utredning ska stärka arbetet mot narkotikarelaterade skador

Regeringen tillsätter en utredning för att föreslå åtgärder som ska förebygga och minska skador av narkotika och andra hälsofarliga substanser.

– Vi behöver kunna agera snabbare och vara mer förberedda om och när nya farliga substanser når den svenska marknaden. Genom att se över reglerna och effektivisera klassificeringen kan vi stärka skyddet för människors hälsa och förebygga narkotikarelaterade skador, säger sjukvårdsminister Elisabet Lann.

Läs mer: Regeringskansliet (pressmeddelande)

Växande acceptans för skademinimering, starkt stöd för nolltolerans och strängare straff för narkotikabrott: Hur kan vi förstå Sveriges samtida narkotikapolitik?

En nyligen försvarad avhandling vid Institutionen för folkhälsovetenskap vid Stockholms universitet sätter fokus på aktörer och organisationer verksamma inom det narkotikapolitiska området, såsom myndigheter, professionella, personer som använder narkotika och deras anhöriga. I denna PopNAD-artikel sammanfattar Tuulia Lerkkanen de viktigaste resultaten från avhandlingen.

Läs mer: popnad

Spel om pengar

Trots omsorgsplikten: Spelbolagen lägger ansvaret för spelrelaterade skador på individen

Spelbolag med svensk licens lägger i stor utsträckning ansvaret för spelrelaterade skador på den enskilda spelaren. Det visar en ny studie från Stockholms universitet. Forskarna konstaterar samtidigt stora skillnader i hur bolagen tolkar sin lagstadgade omsorgsplikt och när de väljer att ingripa.

Läs mer: Stockholms universitet (pressmeddelande)

Fakta, argument & debatt

Om alkohol, narkotika, nikotin och sociala frågor

Fakta, argument & debatt produceras av Blå Bandet (Sveriges Blåbandsförbund) och ges ut i samverkan med SLAN (Sveriges Landsråd för alkohol- och narkotikafrågor)

www.blabandet.se www.slan.se

Redaktion: Helena Bingebo, Bertil Forsberg, Ingalill Söderberg, Per-Olof Svensson

nyhetsbrev@blabandet.se

Redigering & utskick: Per-Olof Svensson

Bilder där annat inte anges är arrangerade och från AdobeStock med licens.

ANDTS - FÖRELÄSNINGAR

WEBB KL. 19.00-20.30
1 OKTOBER: Alkohol med Per Leimar
15 OKTOBER: Narkotika med Peter Moilanen

Arrangör:
Länk några dagar före på www.blabandet.se

Blå Bandet
Sveriges Blåbandsförbund

Välkommen!

Information och medlemsansökan

www.blabandet.se

Blå Bandet
Nykterhet behöver du aldrig ångra!